

Менеджмент клімактеричного синдрому: природне рішення жіночих проблем

Скріпта – синергічна дія 7 компонентів

Питанням менеджменту менопаузи присвячено тисячі наукових публікацій. Досліджуються різні методи боротьби з неприємними симптомами, що виникають у жінок у цей період життя. І хоча замісна гормональна терапія вважається одним із найбільш ефективних методів лікування клімактеричного синдрому, чимало жінок відмовляються від неї через її побічні ефекти. Тому все більший інтерес викликає фітотерапія менопаузи. Багато лікарських рослин здавна використовувалися жінками для полегшення припливів, покращення самопочуття у період згасання репродуктивної функції, і на сьогодні дедалі більше досліджень підтверджують їхню ефективність. У цій статті представлені найбільш ефективні рослинні екстракти для лікування симптомів менопаузи.

Ключові слова: лікарські рослини, менопауза, клімактеричний синдром, Скріпта.

Менопауза зумовлена структурними та функціональними змінами яєчників. Початок менопаузи пов'язаний із різкою зміною гормонального балансу, зниженням рівня естрогену та підвищенням рівнів фолікулостимулюючого й лютеїнізуючого гормонів, що в результаті призводить до падіння рівня прогестерону та постійної аменореї [2]. В основному прояви клімактеричного синдрому (КС) включають вазомоторні явища (припливи і нічне потовиділення) та психосоматичні симптоми. Припливи є найпоширенішим симптомом, який спостерігається у жінок під час менопаузи, проявляється раптовим потовиділенням з ознобом, серцебиттям, тривожністю, відчуттям тиску у голові та грудях, нудотою, задишкою. Атрофія сечостатевого шляху під час менопаузи,

спричинена дефіцитом естрогенів, призводить до таких симптомів, як диспареунія, дизурія, нетримання сечі і т.д. (Kargozar R., 2017) (рис. 1).

Замісна гормональна терапія (ЗГТ) є одним із найефективніших методів зменшення вазомоторних симптомів та лікування інших ускладнень, викликаних менопаузою. Однак було показано, що вона пов'язана з підвищеним ризиком раку молочної залози, ішемічної хвороби серця, а також легеневої тромбоемболії (Ес С., 2016). Враховуючи ці можливі побічні ефекти ЗГТ в останнє десятиліття дослідники більше уваги почали приділяти лікарським рослинам, які завдяки вмісту фітоестрогенів ефективно допомагають зменшити такі симптоми менопаузи, як припливи та атрофія сечостатевого шляху. Крім того, деякі рослинні

препарати впливають на нервову систему й зменшують тривожні розлади, покращують сон та загальне самопочуття жінок у період менопаузи [2]. Представлений на вітчизняному ринку комплексний фітопрепарат Скріпта містить у своєму складі екстракти найбільш корисних для жінок у менопаузі рослин, а саме *Crataegi fructus* (плоди глоду), *Lupuli strobili* (шишки хмелю), *Leonuri cardiacae herba* (трава собачої кропиви), *Urticae folia* (листя кропиви), *Salviae officinalis folium* (листя шавлії), *Origanum vulgare herba* (трава материнки) та *Belladonnae folia* (листя беладонни). Кожна із цих рослин має безліч сприятливих для жіночого здоров'я властивостей, які слід розглянути більш докладно.

Плоди глоду (*Crataegi fructus*)

Плоди глоду привертають дедалі більшу увагу через їхні широко відомі переваги для здоров'я: знижують збудливість центральної нервової системи, проявляють гіпотензивний ефект. Нещодавні дослідження продемонстрували їх ефективність у зниженні рівня холестерину у крові та зменшенні ризику серцево-судинних захворювань [2]. Екстракт плодів глоду знижує рівень загального холестерину, холестерину ліпопротеїнів низької щільності (ЛПНЩ) та інгібує накопичення холестерину та тригліцеридів у печінці [1].

Також вивчався антиоксидантний профіль плодів глоду. Біологічні дослідження показали, що екстракт глоду мав сильну інгібуючу дію проти гідроксильних радикалів та перекисного окислення ліпідів [2]. Було встановлено, що за цю високу антиоксидантну здатність

відповідають флавоноїди (6,9%), проціанідини (2,2%), катехіни (0,5%) та епікатехіни (0,2%). Деякі дослідження *in vitro* показали, що екстракт глоду сприяє ендотелій-залежній вазорелаксації і покращує коронарний кровообіг [1].

Шишки хмелю (*Lupuli strobili*)

Екстракт хмелю традиційно використовується для лікування тривоги та безсоння завдяки різним формам седативного впливу цієї рослини. У дослідженнях була доведена користь хмелю у лікуванні порушень сну, пов'язаних із клімактеричним періодом [3].

Хміль містить найсильніші з відомих на сьогодні фітоестрогенів – вони у 8 разів сильніші, ніж фітоестрогени, що виділяються з усіх інших рослин. Фітоестрогени зменшують усі прояви менопаузального синдрому, у т.ч. атрофію піхвового епітелію, остеопороз, знижують ризик розвитку серцево-судинних захворювань, перешкоджають зниженню когнітивних функцій і т.д. (рис. 2).

Собача кропива (*Leonuri cardiacae*)

Екстракт *L. cardiacae* зменшує процеси збудження в центральній нервовій системі, сприяє нормалізації артеріального тиску і настанню фізіологічного сну. Собача кропива також часто застосовується при серцево-судинних захворюваннях (Dong Y., 2017). Багато досліджень показали кардіопротекторний ефект *L. cardiacae* [4]. Sadowska та співавт. (2017) виявили, що екстракт собачої кропиви може бути корисним при запальних ураженнях, а також успішно використовується для лікування симптомів, пов'язаних

СКРІПТА

ПРИ КЛІМАКТЕРИЧНОМУ СИНДРОМІ ЛЕГКОГО ТА СЕРЕДНЬОГО СТУПЕНЯ

З ВИРАЖЕНИМИ ПРИПЛИВАМИ, ПОТОВИДІЛЕННЯМ ТА ПІДВИЩЕНИМ РІВНЕМ ТРИВОЖНОСТІ

СИНЕРГІЧНА ДІЯ 7 КОМПОНЕНТІВ

Беладонна

- знимає припливи жару та пітливості
- зменшує прояви вегетативних порушень

Материнка, хміль та шавлія

- три фітоестрогени компенсують нестачу власних естрогенів

Глід, пустирник та кропива

- мають седативну дію, стабілізують настрій, усувають тривогу
- тонізують серцево-судинну систему

СКРІПТА

100 мл (ml)

РПНБ UA/9641/01/01 від 26.04.2019.
Перед призначенням необхідно ознайомитися з відповідною інструкцією з медичного використання препарату від виробника. Даний матеріал призначений лише для медичних фахівців, тільки для демонстрації під час спеціалізованих медичних заходів та для розміщення у спеціалізованих медичних виданнях.

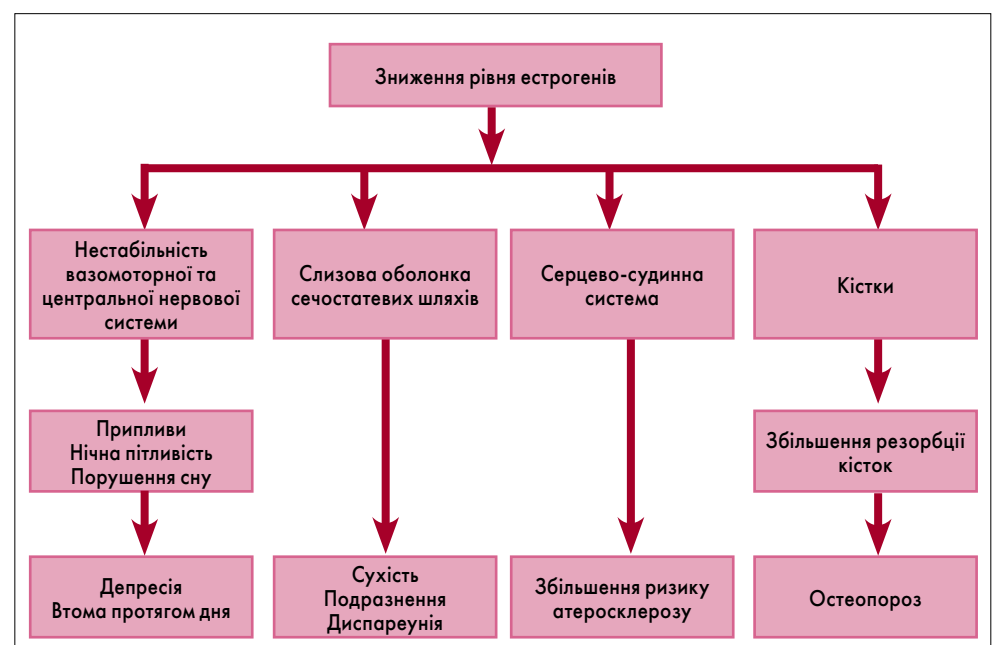

Рис. 1. Наслідки зниження рівня естрогенів у період менопаузи (Stulikova K., 2018)

із менопаузою. *L. cardiaca* надзвичайно корисна для репродуктивної системи жінки рослина, що володіє анксиолітичним, спазмолітичним та знеболювальним ефектами, завдяки чому успішно усуває прояви КС [4].

Листя кропиви (*Urticae folia*)

Кропива зменшує процеси збудження у центральній нервовій системі, сприяє нормалізації артеріального тиску і настанню фізіологічного сну, володіє антиоксидантними, протизапальними, протидіабетичними та антиандроєними властивостями. Вона покращує клінічні та параклінічні симптоми гіперандрогенії у жінок, нормалізує порушення менструального циклу [5]. У дослідженні, проведеному С. Bourgeois та співавт. (2016), кропива використовувалася у косметичних цілях у якості антивікового комплексу завдяки її здатності до пригнічення активності колагенази та еластази.

У клінічних випробуваннях екстракт кропиви пригнічував агрегацію тромбоцитів і поліпшував ліпідний профіль, знижуючи рівень загального холестерину, ЛПНЩ та апопротеїну В [2]. Також дослідження показали наявність антиноцицептивної та протизапальної активності кропиви. Виражений знеболювальний потенціал цієї рослини дозволяє застосовувати її замість або у поєднанні з нестероїдними протизапальними препаратами [5].

Листя шавлії (*Salviae officinalis folium*)

Шавлія завдяки своїй здатності зв'язуватися зі складними рецепторами гамма-аміномасляної кислоти/бензодіазепінів у мозку успішно використовується для лікування припливів. Крім того, завдяки позитивному впливу на нервову систему ця рослина покращує пам'ять та чинить легкий седативний ефект [2]. Дані кількох досліджень свідчать про те, що *S. officinalis* має потужну антиоксидантну активність і підвищує стійкість гепатоцитів до окисного стресу (Horváthová E., 2016).

Фармакологічні дослідження показали, що *S. officinalis* має протизапальну та антиноцицептивну дію (Mansourabadi A.M., 2015). Гіркоти та ефірні масла шавлії підвищують секреторну активність шлунково-кишкового тракту, чинять незначну спазмолітичну й бактерицидну дію, пригнічують потовиділення (Sharifi-Rad J., 2017). Також існує дедалі більше доказів того, що *S. officinalis* чинить сприятливий вплив на когнітивну функцію (Hasanein P., 2016). Екстракт *S. officinalis* здатен знижувати рівень глюкози у крові [2]. Механізми гіпоглікемічного ефекту *S. officinalis* включають пригнічення глюконеогенезу та зниження резистентності до інсуліну. Фармакологічні дослідження також виявили, що екстракт *S. officinalis* знижує рівень тригліцеридів у сироватці крові, загальний рівень холестерину та ЛПНЩ [7].

Трава материнки (*Origanum vulgare herba*)

Трава материнки стимулює мікроциркуляцію, нормалізує артеріальний тиск, усуває альгодисменорею, нормалізує гормональний фон, полегшуючи протікання клімаксу. *Origanum vulgare* знижує продукцію фактора некрозу пухлини α , інтерлейкіну 1β (IL- 1β) та IL-6, пригнічує рівні запальних біомаркерів. Ці результати свідчать про те, що трава материнки має виражені протизапальні властивості (Han X., 2017). В.Р. Dantas та співавт. (2015) вказують на антигіпертензивні властивості

материнки. Вживання екстракту *Origanum vulgare* веде до вазорелаксації, гіпотонії та регресу процесів атеросклерозу (Saljoughian S., 2017), а також усуває альгодисменорею, нормалізує гормональний фон, полегшуючи перебіг клімаксу [6].

Настоянка Скріпта містить у своєму складі фітоестрогени хмелю і материнки, що дозволяє зробити дію ЗГТ більш м'якою порівняно із препаратами естрогенів і/або прогестинів. Перевагою є той факт, що фітоестрогени не порушують фізіологічний процес переходу організму жінки на гіпоестрогеновий рівень у період менопаузи. Крім того, вони перешкоджають розвитку раку молочної залози, на відміну від естрогенів і/або прогестинів, які збільшують ризик розвитку даного злоякісного новоутворення (Савустьяненко А.В., 2017).

Листя беладонни (*Belladonnae folia*)

Алкалоїди беладонни впливають на нервову систему шляхом пригнічення її парасимпатичного відділу (n. vagus). Основні ефекти настоянки з листя беладонни пов'язують із L-гіосциаміном, що являє собою лівообертальний ізомер

атропіну. Він блокує центральні та периферичні М-холінорецептори. Вважається, що прояви менопаузи не завжди зумовлені дефіцитом естрогенів, і навіть за їх нормального рівня можуть спостерігатися припливи у жінок, які до менопаузального періоду мали нестабільність вегетативної нервової системи. Дослідження підтверджують ефективність холіноблокаторів у менеджменті симптомів менопаузи. Через 4 і 12 тижнів лікування М-холіноблокатором достовірно знижується частота припливів порівняно із плацебо. Саме завдяки М-холіноблокуючому впливу беладонна сприяє зменшенню вазомоторних симптомів при КС [9].

Фітопрепарат Скріпта, який містить екстракти усіх вищезгаданих лікарських рослин, володіє потужною вегетотропною дією, що зменшує прояв вазомоторних та інших супутніх симптомів менопаузи. Цей ефект посилюється завдяки шавлії, яка сприяє зниженню пітливості.

О.В. Грищенко та співавт. проводили дослідження ефективності комплексного фітопрепарату на основі плодів глоду, шишок хмелю, трави собачої кропиви й

материнки, листя кропиви, шавлії та беладонни, аналогічного за складом сучасному засобу Скріпта, за участю 50 пацієнток із КС (рис. 3). У дослідженні взяли участь жінки, у яких мали місце відносні протипоказання до ЗГТ, а також негативно до неї налаштовані. Спостереження за пацієнтками здійснювалося протягом 3 міс прийому препарату. До кінця першого місяця 37 (74,0 $\pm$ 6,2%) пацієнток відзначали ліквідацію або значне зменшення ступеня вираженості клінічної симптоматики. Повністю вдалося усунути клінічні прояви КС у 26 (52,0 $\pm$ 7,0%) жінок, у 8 (16,00 $\pm$ 5,18%) – перевести його в більш легку форму. Через 3 міс від початку лікування КС був ліквідований у 36 (72,0 $\pm$ 6,3%) пацієнток, у 13 (26,00 $\pm$ 6,20%) відзначався його перехід у більш легкі форми. Аналіз динаміки зміни основних нейровегетативних проявів КС під впливом фітопрепарату показав, що вже через місяць від початку його застосування у 13 (26,0 $\pm$ 6,2%) пацієнток вдалося нормалізувати артеріальний тиск; у 14 (28,0 $\pm$ 6,3%) – усунути серцебиття у спокої; у 16 (32,0 $\pm$ 6,6%) – нормалізувати терморегуляцію та зменшити припливи; у 18 (36,0 $\pm$ 6,7%) – нормалізувати сон.

Застосування фітопрепарату також сприяло значному поліпшенню психоемоційного статусу досліджуваних. Уже через 1 міс терапії у 12 (24,0 $\pm$ 6,0%) пацієнток була усунена психоемоційна лабільність (сльозливість, збудливість), у 9 (18,0 $\pm$ 5,4%) – стабілізувався настрій. Повністю позбавитися психоемоційних симптомів через 3 міс від початку прийому комплексного фітопрепарату вдалося у 23 (46,0 $\pm$ 7,0%) пацієнток, а у 20 (40,0 $\pm$ 6,9%) – добитися значного зниження їх інтенсивності. Крім того, його застосування дозволило вже до кінця першого місяця лікування значно знизити показник ситуативної тривожності, що свідчило про стабілізацію емоційного статусу пацієнток. Уже у перші дні прийому фітопрепарату 42 (84,0 $\pm$ 5,1%) пацієнтки відзначали настання терапевтичного ефекту: нормалізацію тиску, зменшення головного болю, зниження підвищеної збудливості, дратівливості й тривожності, нормалізацію сну [8].

Таким чином, проведені дослідження показують, що фітопрепарат на основі плодів глоду, шишок хмелю, трави собачої кропиви й материнки, листя кропиви, шавлії та беладонни, завдяки синергічній дії 7 компонентів, чинить специфічний фітоестрогенний ефект, має виражену седативну дію, покращує мозковий і коронарний кровообіг, зменшує потовиділення, підвищує тонус матки та згортання крові, має гіполіпідемічну, гіпотензивну, імуностимулюючу і стресопротекторну дію, показаний до застосування при легкій і помірній гіпертензії, психоемоційному збудженні, КС і безсонні. Препарат має раціональний склад компонентів і підібраний з урахуванням складного патогенезу клімактеричних розладів.

Застосування фітопрепарату Скріпта може сприяти значному поліпшенню якості життя сучасних жінок, які перебувають у перименопаузі, уже після прийому перших доз препарату, а також забезпечити стійкий терапевтичний ефект уже протягом перших 3-4 тижнів.

Список літератури знаходиться у редакції.

Підготувала **Анастасія Романова**

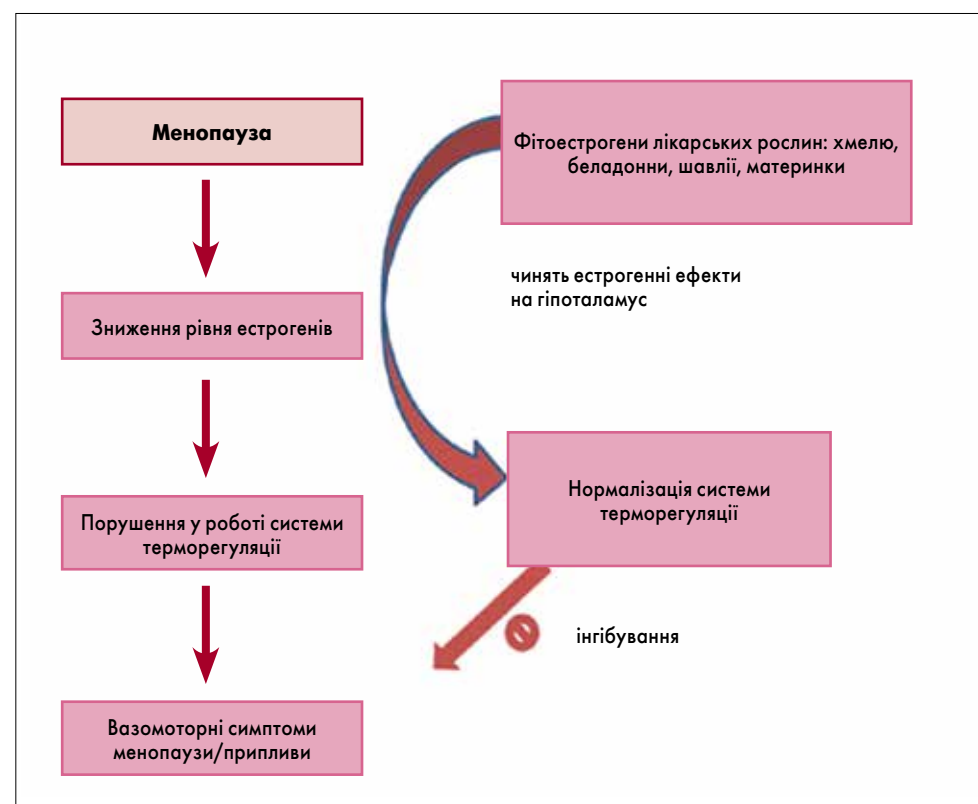

Рис. 2. Механізм впливу фітоестрогенів лікарських рослин на зменшення вазомоторних симптомів менопаузи (Hairi H.A., 2019)

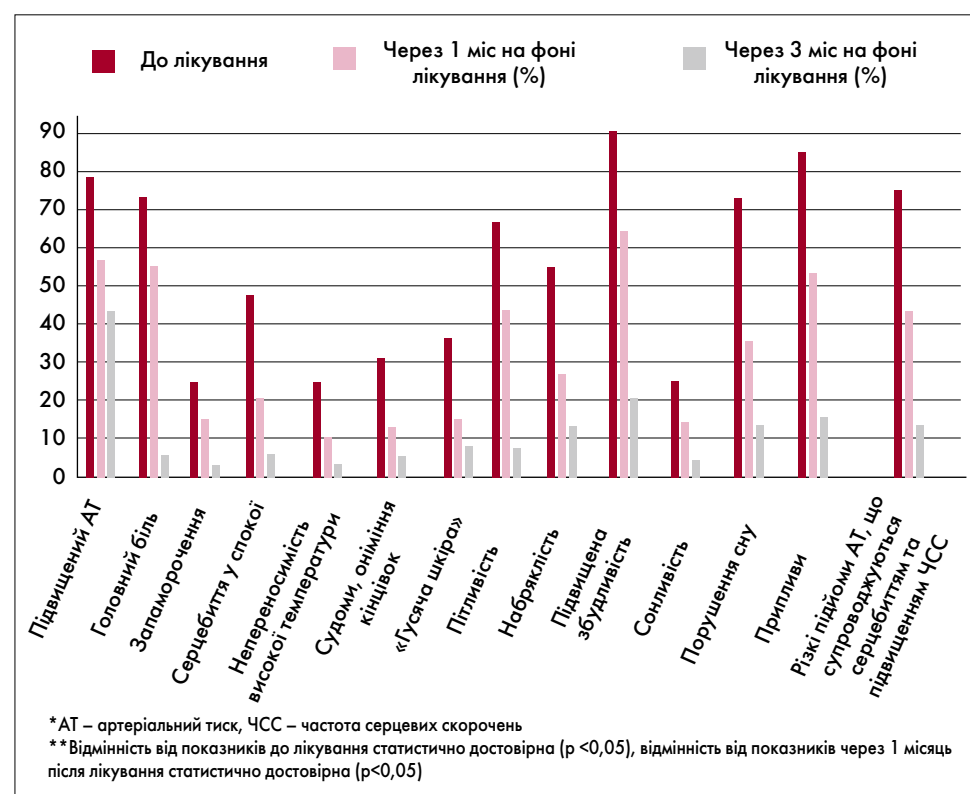

Рис. 3. Динаміка змін основних нейровегетативних симптомів клімактеричного синдрому при лікуванні фітопрепаратом на основі плодів глоду, шишок хмелю, трави собачої кропиви і материнки, листя кропиви, шавлії та беладонни